

Hedehøg *Circus pygargus* Montagu's harrier

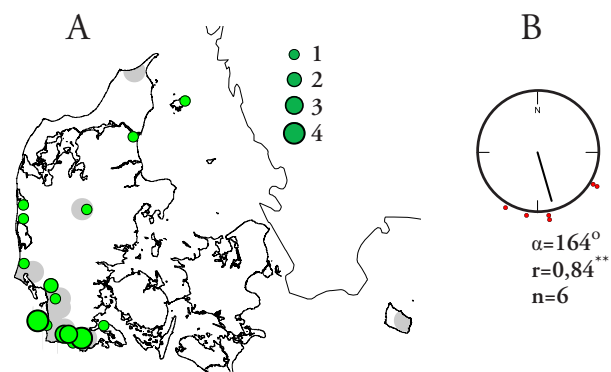

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er gemeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites of birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Danmark er hedehøgens udbredelse indskrænket til det sydvestlige Jylland, hvor den er tæt knyttet til det åbne landskab (Rasmussen 2004). Arten indvandrede til Danmark i slutningen af 1800-tallet og toppede med omkring 400 par i 1940'erne (Jørgensen 1989). Siden midten af 1990'erne har bestanden årligt svinget mellem 30 og 40 par (Rasmussen 2004). Arten er i dag opført på Den danske Rødliste (2004) som *næsten truet*. Danmark ligger på nordgrænsen af artens udbredelse, som strækker sig østover til det centrale

Rusland. Hedehøgen er en udpræget trækfugl, og de østlige bestande trækker til Indien, mens de vestlige menes at trække til Sahelzonen og det østlige Afrika syd for Sahara. Et begrænset antal gennemtrækkende fugle ses årligt, primært ved Skagen om foråret.

Mærknings- og gemmeldingsdata

I Danmark er der i alt ringmærket 490 hedehøge. De første fugle blev mærket i 1917 af hhv. Dansk Ornithologisk Central (7) og Henning Weis (22).

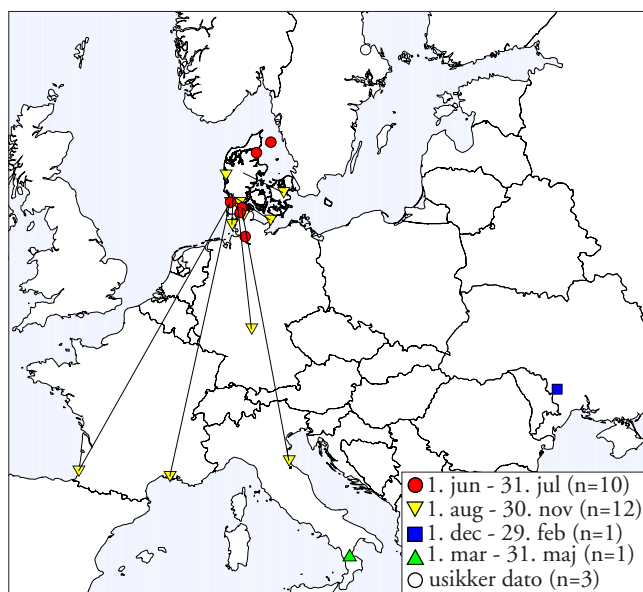

Fig. 1. Samtlige genfund i forskellige sæsoner af hedehøg ringmærket i Danmark (n=27). Linjer angiver direkte efterårstræk. All recoveries in different seasons of montagu's harrier ringed in Denmark (n=27). Lines indicate direct autumn migration.

Fakta Facts

Mærkninger <i>Birds ringed</i>	490
Gemmeldinger <i>Recoveries</i>	
Antal gemmeldinger <i>No. of recoveries</i>	28
-heraf uden for Danmark <i>Recovered abroad</i>	12(43%)
Antal fugle <i>No. of individuals</i>	27
-heraf mærket som unger <i>Ringed as chicks</i>	27(100%)
Genmeldingsandel <i>Proportion recovered</i>	5,5%
Mærket i udlandet og gemmeldt i Danmark <i>Ringed abroad and recovered in Denmark</i>	4
Ekstremer <i>Extremes</i>	
Højeste alder <i>Oldest bird</i>	15 år 6 mdr.
Længste afstand <i>Longest dist.</i>	Italien <i>Italy</i> 1.881 km
Nordligst <i>Northernmost</i>	Sverige <i>Sweden</i> (60° 27'N)
Sydligst <i>Southernmost</i>	Italien <i>Italy</i> (39° 40'N)
Østligst <i>Easternmost</i>	Ukraine <i>Ukraine</i> (29° 53'E)
Vestligst <i>Westernmost</i>	Frankrig <i>France</i> (01° 24'W)

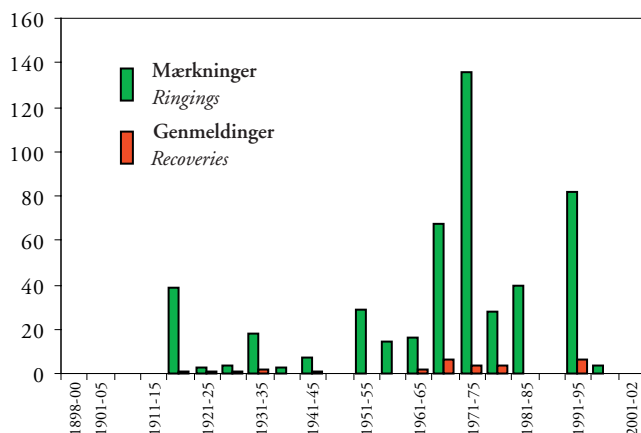

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsår for hedehøg ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of montagu's herrier ringed in Denmark.

Henning Weis' ringe blev kun brugt til de her omtalte hedehøge og et begrænset antal andre fugle (se indledende kapitel). I 1972 blev 57 hedehøge ringmærket, og det er det højeste årlige antal til dato (fig. 4).

I alt 27 fugle er genmeldt, og en genmeldingsandel på 5,5 % ligger i den lave ende blandt rovfuglene. Alle de genmeldte fugle er mærket som redeunger, og der er derfor et fint sammenfald mellem mærkningslokaliteterne for de genmeldte fugle og artens danske yngleudbredelse (fig. 2). Nogle af de genmeldte fugle er mærket på lokaliteter, hvor arten ikke længere yngler, bl.a. på Læsø og ved Nissum Fjord og Stadil Fjord (fig. 2). I Danmark er der desuden genfundet fire hedehøge, mærket i udlandet.

Træk og overvintring

Ungerne bliver selvstændige 10-20 dage efter, at de er flyvefærdige, og trækket påbegyndes hurtigt herefter (L.M. Rasmussen pers. medd.). Den tidligste fugl er genfundet i udlandet 15. august. Fuglen, der var i sit første leveår, blev fundet i det sydlige Tyskland (fig. 1). I slutningen af august er en anden ungfugl genmeldt ved Biscayabugten i det sydlige Frankrig (fig. 1). Yderligere to genmeldinger fra efterårstrækket er fra Sydfrankrig omkring Rhône-flodens udløb samt fra det nordøstlige Italien. De fire genfund indikerer således et bredt træk ned gennem Vest- og Mellemeuropa. Hollandske hedehøge er i efterårsperioden bl.a. genfundet på Den Iberiske Halvø (Koks & Visser 2002). Endnu er ingen svenske hedehøge genfundet i Sydfrankrig eller på Den Iberiske Halvø (Fransson & Pettersson 2001), og det kunne tyde på, at de danske hedehøge i højere grad end de svenske benytter den vestlige trækroute. Der er i det danske materiale ingen genmeldinger fra vinterkvarteret i tro-

pisk Afrika, men derimod én nord for Sortehavet, som dog nok må betragtes som atypisk, da arten næppe overvintrer så langt mod nord.

Hedehøgene ankommer til ynglepladserne fra midt i april, mens den tidligste ankomst for 10-15 år siden var i slutningen af april eller begyndelsen af maj (L.M. Rasmussen pers. medd.). En enkelt genmelding fra det sydlige Italien i midten af april tyder på, at nogle danske fugle også på returtrækket benytter en trækroute gennem det centrale Middelhav (fig. 1).

Der foreligger i alt fem genmeldinger fra yngletiden af mindst toårige fugle i yngledygtige alder. To af disse fugle er genmeldt på mærkningslokaliteten. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genmeldingslokalitet for de fem genmeldinger er 43 km. En fugl, der var i sit andet leveår, og dermed endnu ikke kønsmoden, blev genmeldt i maj ved Uppsala i Sverige, umiddelbart før yngletiden. Desuden er to af de sønderjyske fugle genfundet i kønsmoden alder i Slesvig-Holsten i slutningen af juli. En nordtysk og en hollandsk fugl er genfundet i Danmark i sensommeren, flere år efter mærkningen, og alt tyder således på, at fuglene i Sønderjylland og Slesvig-Holsten bør regnes som en bestand, givetvis med udveksling til bestanden i Niedersachsen og Holland.

Genfund af hedehøge ringmærket i udlandet viser desuden, at der blandt det begrænsede antal gennemtrækkende fugle i Danmark er svenske fugle. Således er der i august fundet to døde svenske fugle i første leveår i Danmark. Den ene blev fundet på Bornholm og den anden i Vestsjælland.

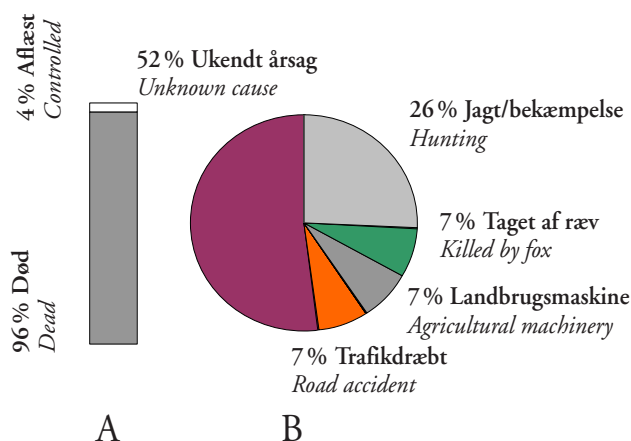

Fig. 4. A) Genmeldingsårsager (n=28) og B) dødsårsager (n=27) for hedehøg ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=28) and B) cause of death (n=27) for montagu's herrier ringed in Denmark.

Genmeldings- og dødsårsager

Over halvdelen (55 %) af de døde hedehøge er genmeldt i deres første leveår, alle i løbet af juli-september. Ca. en fjerdedel af de døde hedehøge er skudt, og jagt/bekæmpelse er således den hyppigste kendte dødsårsag for de danskmærkede fugle (fig. 4B). Der er imidlertid ikke indrapporteret skudte hedehøge siden 1971, hvor en ringmærket fugl blev skudt i Sydfrankrig. Til og med 1971 er 53 % indrapporteret som skudte. To fugle er fundet dræbt i trafikken, den ene kort tid efter udflyvningen. Desuden er to unger fundet dræbt af ræve tæt på mærkningsstedet. Da hedehøgen i stigende omfang yngler på opdyrkede marker (Rasmussen 1993a), er ungfuglene i den første fase af deres liv i fare for at komme i karambolage med landbrugsmaskiner, både skårlæggere i græs og raps og mejetærskere i raps og korn (L.M. Rasmussen pers. medd). To af de ringmærkede unger er da også gået til på denne måde. Den længstlevende danskmærkede hedehøg blev 15½ år. Det var denne fugl, som blev skudt nord for Sortehavet i Ukraine (fig. 1).

English summary

Montagu's harrier is a rare breeder in Denmark with only 30–40 pairs, all found in southwestern Jutland. The species is a rare passage migrant, observed mainly at Skagen in spring.

The first montagu's harrier was ringed in 1917, with the highest number ringed in the early 1970s. The recovered birds were all ringed as chicks.

From Denmark the montagu's harriers migrate in various directions, some south and others southwest. The first are recovered south of Denmark in the middle of August. In autumn, young harriers have been recovered in southern Germany, southern France and Italy. None of the Danish birds has been recovered from the winter quarters, but atypically one was recovered north of the Black Sea in winter. A spring recovery in southern Italy indicates that some return via this route. montagu's harriers return to the breeding sites in April. The mean distance between ringing and recovery sites of five birds recovered as adults in the breeding season was 43 km. Birds breeding in southern Denmark and Schleswig-Holstein seem to belong to same population, interchanging individuals with the population in Lower Saxony and the Netherlands.